

Ainhoa

Aurkibidea

Udalerria: Ainhoa

Sarrera

Lapurdi barnealdean dagoen mugako udalerria da, Mendebaldeko Pirinioinguruan eta Lapurdi Garaian kokaturik dagoena. Xareta elkarte osatzen du inguruko Sara, Urdazubi eta Zugarramurdi herriekin batera. Udalerriko ekonomiaren oinarria basgointza eta laborantza dira.

- **Biztanleak:** 673
- **Euskaldunak:** %27,34

Ahotsak.eus-eko datu orokorrak

- **Hizlariak:** 4

- Zintak: **4**
- Pasarteak: **25**
- Transkribatutakoak: **2**
- Audioak: **0**
- Bideoak: **23**

Proiektuak

- Diasporako Ahotsak
- Euskal Herriko Ahotsak
- Rudolf Trebitsch-en euskal grabazioak (1913)

Hizlariak

François Baptiste (1922)

François Baptiste Ainhoan sortu zen 1922. urtean. Herriko arotza (errementaria) izan zen 60 urtetan erretiratu zen arte. Ainhoan bizi izan da beti, bi urtez izan ezik. Orduan Alemanian egon zen, 1940-1944eko gerla denboran, STO delako behartutako lan zerbitzua betetzeko.

Jean Paul Barthe (1951)

Dantxariako kasetan sortua, ama bertan jaioa zen; aita, berriz, bearnesa, mekanikoa Ezpeletan. Bi haurridetan gazteena, Ainhoako eskolan ibili zen eta baita Donibane Garazin ere. 12 urte zituenean, aita hil zitzaien. Gero Miarritzera joan ziren bizitzera. Mekaniko ikasketak egin zituen, eta hura izan zuen lanbide 27 urterekin Ameriketara joan zen arte. San Franciscon (Kalifornia) osaba zuen eta bisitan joan zen. Lorezain ibili zen hasieran eta mekaniko segidan, 7 urtez. Elisabeth ezagutu zuen (italiar jatorriko amerikarra) eta ezkondu egin ziren. Garajea ipini zuten elkarrekin. Erretiroa hartu aurreko 20 urteetan, berriz, eskola bateko autobus gidaria izan zen. Musikaria da (5 CD ditu grabatuak) eta baita argazkilaria ere; hainbat dokumental egin ditu (euskal artzainei buruzkoa, besteak beste). San Franciskoko Euskal Etxean aktibo ibili da hasieratik.

Gabriele Garat (1895-1993)

Ainhoa Plazako Irubea etxean sortu zen Gabriella GARAT 1895eko martxoaren 18an. Bere ama, menaiu atxikitzailea zena, horkoa zen. Aita, berriz, Ezpeletakoa zen eta ofizioz harakina eta janari saltzailea zen. Zuraiden 1993ko abenduaren 10ean zendu zen Gabriele, 98 urte zituelarik. 1913. urtean Rudolf Trebitsch etnografo austriarrak jasotako grabaketa da honakoa. 18 urte zituen grabaketa egin zitzaionean. Euskalkia: lapurtera.

- Diskoaren erreferentzia: 2.210

Françoise Irigoyen (1890)

Ainhoa Plazako Hariztoenea etxean sortu zen Françoise IRIGOYEN, non bere gurasoak alokatzaileak ziren. Aita espartin-egilea eta errotazaina zen; ama menaiu atxikitzailea. Ainhoan berean ezkondu zen Mathieu-Henri DESTANDAU jaunarekin. 1913. urtean Rudolf Trebitsch etnografo austriarrak jasotako grabaketa da honakoa. 22 urte zituen grabaketa egin zitzaionean. Euskalkia: lapurtera.

- Diskoaren erreferentzia: 2.211

Pasarteak gaika

Herri honetan landu eta transkribatu diren pasarteak, gaika antolatuta.

Transkripziorik gabeko pasarteak

Ondorengo pasarteak gaika landuta eta kodifikatuta daude, baina oraindik transkribatu gabe.

1. Gurasoen ibilbidea (AOA-001/002)

François-en aita Aihertarra zen eta ama Zugarramurdiarra. Ama Ainhoara etorri zen neskato bezala lan egiteko. Hazparnen elkar ezagutu zuten bere aitarekin. Ondotik, aita Ainhoako Agostia etxean hasi zen arozgo lanean, eta lau urteren buruan, Kraxiorenea etxean instalatu zen bikotea. Hiru haurrideen artean, bigarrena da François, bere anaia gehiena Alemanian zendu zen gerla garaian.

2. Haurtzaroa herrian. Eskola eta katixima (AOA-001/004)

Bere haurtzaroan, etxe gehienetan behiak baziren eta ez zen autorik. Jendea euskaraz mintzo zen, salbu eskolan non punituak ziren euskara mintzo baldin bazuten, frantsesa ikasi behar zuten. Aldiz katixima euskaraz ikasten zuten serorekin. Peortegiko etxe batean bizi ziren hiru edo lau serorak. Apezetxea bazen ere.

3. Arozgo lana (AOA-001/005)

Hamalau urte zituen eskola utzi zuelarik, orduan aitarekin ikasi zuen arozgoan. Behiak eta zaldiak ferratzen zituzten, brabanak (goldeak), arreak, aitzurrak eta aizkorak antolatzen zituzten. Labe batean sua pizten zuten burdinaren lantzeko, Baionatik ekartzen zen burdina, Dufour et Lacroix martxantekin. Ainhoako arotz bakarrak ziren; herri guzietan baziren arotzak, Dantxarinean ere bazen Pakoin etxean. Pixkanaka tresneria aldatu da, eta brabanen ordeaz, traktoreak agertu dira.

4. Merkatu eta saltegiak (AOA-001/007)

Merkaturik ez zen herrian, Ezpeletara joaten ziren behiekin Pinodietatik pasatuz. Gero Añorga familiak janari saltegia eta harakindegia muntatu zuten Ainhoan.

5. Erretretan sartu (AOA-001/008)

Arozgoa hirurogei urtetan utzi du, erretretan sartuz. Traktoreak abiatu zirenez, txikitu zen arotzaren lana.

6. Ihauteri eta Bestaberri (AOA-001/009)

Ainhoan ihauteriak ospatzen ziren, gazteak etxez etxe ibiltzen ziren musikari eta dantzariekin. Bestaberriz prozesio ederra egiten zen, karrikak apainduz.

7. Guardiak eta kontrabandoa (AOA-001/010)

Kaserna bazen Ainhoa-n eta bederen hamabost bat guardia. Mendia zaintzen zuten kontrabandisten harrapatzeko. Dantxarinean ere baziren guardiak. Kolpatuak eta zaurituak izan dira kontrabandoa garaian, tiroz edo jotzeaz. Tokiko gazte guziak ibili dira kontrabandoan; François-ek behin bakarrik egin zuen, lan aski baitzuen arozgoan eta amerikanoekin, Haran familia.

8. Hegoaldera eskapatu direnak eta Ainhoara itzuli direnak (AOA-001/011)

Gizon batek Espainiara ihes egin zuen gerla garaian; gerla ondoan, Armaia etxea erosi zuen Ainhoan, baina etxera etortzeko urte batez preso egon behar izan zuen. Gerla garaian anitz jende eskapatu zen mugatik, geroago itzuli ziren eta nazionalitatez frantsesak dira.

9. Muga bi aldetako harremana. Espainiako gerlatik ihes egin dutenak (AOA-001/012)

Muga bi aldetako jendeak elkar ezagutzen zuen. Gauzen erosteko edo bestaren egiteko muga pasatzen zuten Ainhoarrek. Gerla izan zelarik Espainian, jende anitzek muga pasatu zuen; haatik ez ziren luzaz egon Ainhoan, alemanak baitziren.

10. STO lan zerbitzua Alemanian (AOA-001/013)

Okupazio alemaniarraren garaian, hogeitau urtetan, bere anaiarekin STO lan zerbitzua egitera behartuak izan ziren. Bi urtez Berlin aldean egon zen, elektrika egiteko labeak eraikitzeko. Jatekoa bazuten baina ez aski, orduan harrapatutako lapinak edo arrainak jaten zituzten. Charentes eskualdeko frantses anitzekin zen François, eta alemanek manatzen zuten.

11. Gorriak eta xuriak (AOA-001/014)

Gorrien edo xurien alde ematen zen jendea. Peortegikoak xuriak ziren, eta Haran eta Daguerre familiak gorriak. Talka politiko hau, orain den eskuina eta ezkerra bezalakoa da. Guardiak ez ziren herrikoak, kanpoko herrietatik etorrarazi jendea zen.

12. Apezari errespetua (AOA-001/015)

Apeza errespetatua zen herrian, haurrek boneta kentzen zuten bere aitzinean. Zerria hiltzen zelarik, batzuek zenbait puska ematen zizkieten apeza edo serorei.

13. Zerri hiltzea (AOA-001/016)

Etxe guzietan zerria hiltzen zen, zerriaren parteak prestatzen ziren eta urinean kontserbatzen. Auzokoen laguntza bazen, eta haiekin partekatzen zen. Oiloa ez zen noiznahi jaten, bestaburu zerbait izan behar zen.

14. Mendekoste biharamuna (AOA-001/017)

Mendekoste biharamunean, prozesio ederra egiten zen Ainhoan: elizatik abiatuz, musikarekin eta kantatuz kaperara igaten zen eta handik itzultzen zen. Inguruko herriko apezak eta jendeak heldu ziren prozesio horretara. Behin, Senpereko neskei etortzea debekatu zien Senpereko apezak, prozesio ondotik Dantxarian bala antolatzen baitzen eta neska eta mutikoek ez zuten dretxo elkarrekin dantzatzea.

15. Kaperako mezak (AOA-001/018)

Maiatzeko ortzegunetan kaperan meza egiten zen beti. Harri edo babazuza kontrako meza ematen zen, uztak salba daitezen. Berriki, idorteen kontrako meza egin da.

16. Konfesatzea (AOA-001/019)

Konfesatzera joan behar ziren gazteak. Neska batekin egon baldin baziren erran behar zuten, eta hola apezak gazte guzien berri bazuen. Oraingo egunean ez lukete kontatuko gazteek.

17. Zozokeriak (AOA-001/021)

Gazteek zikinkeria franko egin izan dituzte, hau da, gauean jendeen gauzak mugitzen zituzten: ate bat bere tokitik kenduz edo etxe bateko aulkia plazara eramanez. Behin, Xaparria etxean, astoa igoarazi zuten galeriara.

18. Ehiza (AOA-001/023)

Luzaz ehizatu du François-ek. Usoak eta lapinak baziren denetan, basurdeak eta pekadak ere. Basahuntzak geroago etorri dira. Arrantzatu du ere, gauean sare bat pausatuz, amuarrair franko baziren.

19. Erleak (AOA-001/024)

Erleak baziren etxe frankotan. Elizan ere baziren baina kendu zituzten. Presuna bat hiltzen zelarik, bazen usaia erleei errateko lehenik.

20. Heriotza (AOA-001/025)

Presuna bat hiltzen zelarik, auzoak biltzen ziren. Egun ta gauaz bazen norbait hilaren ondoan egoteko. Elizaren aldeko lehen auzoek gurutzea egin behar zuten, emaztekoa heldu zen eta gizona kapa beltz handi batekin beztitzen zen.

21. Soldadu alemanak (AOA-001/027)

Gerla garaian alemanak Ainhoan egon ziren hilabete batzuek, apezetxean eta herriko etxean instalatuak ziren. Zaldiak hartzen zituzten etxeetan. Behin bi soldadu hil ziren, motoarekin erori ziren errekarara. Beste soldadu bat hil zen, alemanek berek erail zuten, zerbait saltarazi nahi izan zuelako. Dantxarinean, bi iheslari harrapatu zituzten heien zakurrekin alemanek.

22. Bikoteak (AOA-001/028)

Lehen, ezin ziren orain bezala, bikoteak musukatzen edo kolatuak ibiltzen ahal karrikan.

23. Kontrabandoa (AOA-001/029)

Jende anitz ibiltzen zen kontrabandoan, denetarik pasatzen zen: behiak, dentelak, autoko arrudak... Ihes egiteko pakete batzuk galdu izan dituzte kontrabandistek. Emazte batzuk ere ibili dira kontrabandoan. Egunaz, autobus edo autoekin egiten zen kontrabandoa.

Ahotsak.eus-eko edukiarekin sortutako dokumentu automatikoa.
2026-10-12

CC-by-sa | Ahotsak.eus
Badihardugu Euskara Elkartea
Markeskua Jauregia, 20600 Eibar
943121775 - ahotsak@ahotsak.com